

Aleg. ■. 13.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wstawienia do budżetu krajowego na rok 1887. kwoty 1.000 zł. w. a. jako nagrody za najlepsze podręczniki dla szkół średnich.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji szkolnej o petycji Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych o przywrócenie dawnej dotacyi na nagrody za najlepsze podręczniki dla szkół średnich, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 12go Stycznia 1886. następującej treści uchwałę:

„Petycję Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych o wyznaczenie dotacyi na nagrody za „najlepsze podręczniki dla szkół średnich, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do rozpatrzenia „sprawy i przedłożenia ewentualnych wniosków na następnej sesji sejmowej.“

W wykonaniu tego polecenia zdaje Wydział krajowy następującą sprawę:

Jeszcze na posiedzeniu dnia 14. Lipca 1880 wydał Wysoki Sejm w załatwieniu petycji „Towarzystwa politechnicznego“ następującej treści uchwałę:

„Wzywa się Wydział krajowy, aby wypracowanie planów książek dla szkół średnich w porozumieniu z Radą szkolną krajową powierzył dwu komisjom z sił nauczycielskich i naukowych złożonym... niemniej, aby w przyszły budżet wstawił sumę na nagrody za najlepsze książki *wedle tych planów wykonane.*“

W wykonaniu tego polecenia Wydział krajowy po porozumieniu się z krajową Radą szkolną wstawił w budżecie krajowym na rok 1882. w rubryce VII. pozycję 72. „kwota 1000 zł. w. a. nagrody za najlepsze książki dla szkół średnich“, która to pozycja przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 21. Października 1881. uchwaloną została.

Odtąd rok rocznie aż do roku 1885. wstawiał Wydział krajowy do budżetu krajowego kwotę 1000 zł. na cel powyższy, i suma ta zawsze przez Wysoki Sejm uchwalaną bywała.

Nagrody te jednak przeznaczone były jedynie na książki najlepsze *napisane wedle planów wypracowanych dla podręczników do szkół średnich.*

Tymczasem planów takich wypracowanych nie było, albowiem otrzymaliśmy d. 24. Sierpnia 1881. L. 6455 pismo c. k. Rady szkolnej krajowej, że „o komisji do wypracowania planów na podręczniki dla szkół średnich mowy być nie może, dopóki kwestya reformy szkół średnich i jej zasad nie zostanie załatwioną.“

A gdy ostatecznie i reforma szkół średnich odłożoną została, przeto kwota 1000 zł. na nagrody za podręczniki wedle planów opracować się mających napisane, okazała się bezprzedmiotową.

Ztąd poszło, że pozycya 1000 zł. wstawiana corocznie od roku 1881. w budżecie krajowym zawsze pozostawała nieużytkowywaną i z upływem każdego roku budżetowego szła na rachunek zaoszczędzenia.

W skutek tego Wydział krajowy w preliminarzu budżetu krajowego na rok 1886. pozycyi tej już nie wstawił.

Sprawa na nowo poruszona została petycją Towarzystwa nauczycieli szkół średnich na wstępie tego sprawozdania przytoczoną.

Otrzymawszy powyższe polecenie, Wydział krajowy uważał za potrzebne wysłuchać przede wszystkim zdania krajowej Rady szkolnej. W tym celu przesłał Wydział krajowy pismem z d. 17. Stycznia 1886. do LW. 3116. pomienioną petycję towarzystwa nauczycieli szkół średnich c. k. Radzie szkolnej krajowej z prośbą o zbadanie poruszonego w niej żądania i wyrażenie swego zdania. W odpowiedzi nato nadesłała c. k. Rada szkolna krajowa pismem z d. 22. Marca 1886. L. 1546. swą opinię, którą pod . w całości załączamy.

W piśmie swem Rada szkolna krajowa poparła w zupełności petycję Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych.

Wobecnym stanie rzeczy uważa Rada szkolna krajowa wstawienie odpowiedniej kwoty na nagrody za najlepsze podręczniki dla szkół średnich jako nader pożądaną zachętę dla autorów, pracujących na polu piśmiennictwa pedagogicznego. Rada szkolna krajowa dostrzega w przywróceniu tej dotacyi bardzo pożądaną bodziec, mogący się przyczynić do godziwego współubiegania się, a tym sposobem do podniesienia naukowej i metodycznej wartości nagradzanych wydawnictw.

„Wrazie przywrócenia tej dotacyi“ — tak kończy swoje uwagi c. k. Rada szkolna krajowa — „wypadałoby też spowodować uchwałę Wysokiego Sejmu krajowego, *kto i w jaki* sposób miałby się zajmować rozdawnictwem tych nagród.

Wydział krajowy w zupełności podziela powyższe zdanie krajowej c. k. Rady szkolnej.

Wydział krajowy mniema, że w obec niedostatków, jakie dotychczasowe podręczniki szkolne wykazują, a zwłaszcza w obec zmian, jakie c. k. Ministerjum wyznań i oświaty rozporządzeniem z dnia 26. Maja 1884. roku do L. 10128 tak w planie naukowym, jakoteż w sposobie udzielania poszczególnych przedmiotów poczyniło, dotychczasowe podręczniki muszą być zmienione.

Wskutek tego okazuje się potrzeba nowych podręczników, przeznaczonych do użytku w szkołach średnich.

Wydawnictwo takowe winno być zdaniem Wydziału krajowego ujęte w pewien określony porządek i system. Wydział krajowy nie może doradzać, iżby tę sprawę pozostawiono jedynie gorliwej nieraz i skrzętnej — lecz nie mniej przypadkowej pracy jednostek. Owszem Wydział krajowy sądzi, że sprawę wydawnictw podręczników naukowych należy podjąć władzy publicznej i zapomocą pewnego systematycznego na przyszłość programu nadać jej kierunek trwały i jasno wypowiedziany.

Do podjęcia tej pracy nikt bardziej powołanym nie jest od c. k. Rady szkolnej krajowej. Nietylko bowiem z potrzebami szkolnictwa średniego jest ona najzupełniej obznajomioną, lecz oraz krajowa Rada szkolna liczy w swym składzie mężów wysokiej nauki, którzy z prawdziwem znawstwem orzekać mogą o wartości dzieł o nagrodę się ubiegających. W obec tego Wydział krajowy jest zdania, iż nie ma potrzeby tworzyć osobnej komisyi, któraby spełniała urząd sędziów konkursowych, lecz, że to zadanie powierzyć należy c. k. Radzie szkolnej krajowej.

Z tych motywów Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić przy Rubr. VII. budżetu funduszu krajowego.

- 1) kwotę 1000 zł. na nagrody za najlepsze podręczniki szkolne dla szkół średnich;
- 2) wezwać c. k. Radę szkolną krajową, ażeby w celu uzyskania odpowiednich podręczników rozpisowała publiczne konkursy na szczegółowo określone podręczniki, takowe oceniała i w miarę wyniku nagrody rozdawała.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 14. Września 1886.

Marszałek krajowy :
Dr. Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca :
Oktaw Pietruski w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału krajowego do L. 19.094/86.

Odpis odezwy Rady szkolnej krajowej z dnia 22. Marca 1886, L. 1546 do Wydziału krajowego we Lwowie.

Oдноśnie do szacownej odezwy z d. 17. Stycznia 1886. L. 3116 oznajmia się Świątnemu Wydziałowi krajowemu, że c. k. Rada szkolna krajowa popiera w zupełności petycję Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, wniesioną do Wysokiego Sejmu o przywrócenie dawniej do budżetu krajowego wstawianej pozycyi w kwocie 1000 zł. w. a. jako nagrody za najlepsze podręczniki dla szkół średnich.

W sprawie tej zachodzą jednak okoliczności wymagające bliższego omówienia. Jak bowiem z aktów tutejszych się okazuje, pozostawała wspomniana pozycja w ścisłym związku z zamierzoną reformą szkół średnich, o którą Lwowskie Towarzystwo Politechniczne wniosło petycję w r. 1880. do Wysokiego Sejmu.

Wedle rozpoczętych w tej sprawie rokowań z polecenia Wysokiego Sejmu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Radą szkolną krajową, miała reforma ta być uskutecznią na podstawie planów opracowanych tak przez c. k. Akademią umiejętności w Krakowie jakoteż i Radę szkolną krajową; miały być wysadzone komisye do ułożenia planów dla książek szkolnych w duchu tej reformy i miano wezwać autorów do napisania tych książek.

Wysoki Sejm krajowy uchwalił już na rok 1881. wstawienie kwoty 1000 zł. w. a. pod tytułem „Nagrody za najlepsze książki dla szkół średnich“, lecz jak się zdaje miał na myśli książki, które będą napisane po dokonanej reformie wedle planów przez komisye opracowanych. Ponieważ jednak pertraktacja co do reformy szkół średnich już w r. 1882. ustała, przeto i wymienione nagrody nie zostały zużytkowane, pomimo, że odośna pozycja była wstawiana w budżecie krajowym corocznie aż do roku włącznie 1885. (R. VII. p. 77.). Na rok 1886. została pozycja ta wykreśloną.

Towarzystwo nauczycieli szkół wyższych, nie znając genezy wstawienia pomienionej pozycji do budżetu krajowego, a powodując się jedynie brzmieniem jej tytułu „Nagrody za najlepsze książki dla szkół średnich“ podnosi w swej petycji wystósowanej do Wysokiego Sejmu krajowego a także i w swem podaniu w tej samej sprawie wystósowanem wprost do c. k. Rady szkolnej krajowej, niejako zarzuty i żale, że przeznaczona na nagrody kwota 1000 zł. nie została nigdy zużytkowaną, że ze szczodrości Wysokiego Sejmu krajowego żaden autor nie mógł korzystać i że wskutek tego jako też wskutek wykreślenia tej pozycji nauczycielstwo szkół średnich dotkliwą poniosło stratę.

Rada szkolna krajowa nie mogła w rozdawnictwie tych nagród żadnego wziąć udziału, nie była bowiem do tego wezwana, ani też zawiadomiona o wstawieniu pomienionej pozycji, odezwaniami tylko z d. 8. Października r. 1880. L. 36108 i z d. 1. Lipca r. 1881. L. 30261 była c. k. Rada szkolna krajowa wzywana do przedstawienia mężów w skład komisji wejść mających, na które to odezwy Świątyni Wydziału krajowego odpowiedziała c. k. Rada szkolna krajowa odezwą z d. 24. Sierpnia r. 1881. L. 6453, że tworzenie się komisji przed dokonaną chociaż częściowo reformą nie miałyby celu.

Rada szkolna krajowa nie mogła przeto niczem przyczynić się do zużytkowania pomienionej dotacji.

W obecnym stanie rzeczy sądzi jednak c. k. Rada szkolna krajowa, jak tu już na wstępie wyraziła, że przywrócenie wykreślonej dotacji byłoby nader pożądane i wielką zachętą dla autorów piszących książki dla szkół średnich.

A zachęty takiej zachodzi istotna potrzeba. Można by wprowadzić przeciw temu zarzucić, że tylko książki aprobowane mogłyby otrzymać nagrodę, te zaś opłacają się autorowi dostatecznie zapewnioną rozsprzedażą.

Okoliczność ta dotyczy tylko niektórych książek, przeznaczonych na klas kilka lub na całą szkołę średnią, inne przeznaczone na klasę jedną lub tylko jedno półrocze, a wymagające równej pracy, mają słaby odbyt i wcale się autorowi nie opłacają. Zresztą nie względ materialny miałby decydować o nagrodzie, ale głównie jakość książki i jej wartość naukowa i metodyczna. Dlatego też przemawia c. k. Rada szkolna krajowa gorąco za przywróceniem wykreślonej dotacji, jednak nie w tej intencji z jaką była pierwotnie wstawiana, to jest w związku z reformą szkół średnich, lecz bezwzględnie wedle brzmienia jej tytułu jako „Nagrody za najlepsze książki dla szkół średnich.“

W razie przywrócenia tej dotacji w budżecie krajowym wypadałoby też spowodować uchwałę Wysokiego Sejmu krajowego, kto i w jaki sposób miałby się zajmować rozdawnictwem tych nagród.

Załączniki odezwy zwraca się. — D. j. w.